

KS. ADAM BIELINOWICZ

UNIwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ADAM.BIELINOWICZ@UWM.EDU.PL

ORCID: 0000-0002-4704-7864

BEATA BILICKA

UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

BILICKA@UMK.PL

ORCID: 0000-0002-1223-4889

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2025.025>

SZTUCZNA INTELIGENCJA NA LEKCJACH RELIGII

Streszczenie. Sztuczna inteligencja (AI), dzięki bezpłatnemu dostępowi do wielu chatbotów, może stać się obecnie pomocnym narzędziem dla nauczycieli religii. Dlatego problematyka artykułu koncentruje się na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób sztuczna inteligencja może być wykorzystana na szkolnych lekcjach religii oraz jakie zmiany w podejściu do edukacji religijnej można przewidzieć w miarę rosnącego jej wykorzystania, biorąc pod uwagę nauczanie Kościoła katolickiego. Opracowanie jest ujęciem syntetycznym, artykuł składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej krótko scharakteryzowano stanowisko Kościoła na temat sztucznej inteligencji, ze szczególnym uwzględnieniem implikacji dla sektora edukacyjnego. Następnie wskazano na możliwość wykorzystania sztucznej inteligencji jako narzędzia w pracy nauczyciela religii. W części trzeciej opisano wyzwania i zagrożenia, które wynikają z zastosowania AI w edukacji religijnej oraz potrzebę promowania wśród uczniów etycznego i odpowiedzialnego z niej korzystania. Całość wieńczy krótkie zakończenie i bibliografia.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja (AI), szkolne lekcje religii, edukacja religijna, nota „Antiqua et Nova”.

Abstract. *The Use of Artificial Intelligence (AI) in Religious Education.* Artificial Intelligence (AI), particularly through the widespread availability of numerous free

chatbot platforms, is emerging as a valuable tool for teachers of Religious Education. This article explores the question of how artificial intelligence can be utilized in the Religious Education classroom, and what changes in pedagogical approaches might be anticipated as its use expands, particularly in light of the teaching of the Catholic Church. The study adopts a synthetic approach and is structured into three main sections. The first part of the text outlines the stance of the Catholic Church on artificial intelligence, with a focus on its implications for the field of education. The second examines the potential applications of AI as a tool to support the work of RE teachers. The third section discusses the challenges and risks associated with AI in Religious Education, emphasizing the importance of fostering ethical and responsible use among students. The article concludes with a summary and a bibliography.

Keywords: artificial intelligence (AI), religious education in school, Religious Education, *Antiqua et Nova*.

WSTĘP

Nowe technologie coraz bardziej przenikają nasze życie i stają się przestrzenią, w której codziennie egzystujemy. Jedną z nich jest szybko rozwijająca się sztuczna inteligencja (AI), która w ostatnich latach stała się ważnym tematem dyskursu dotyczącego jej zastosowania, także w szeroko rozumianej edukacji. Kościół katolicki, kierując się troską o autentyczne dobro człowieka, jest obecny w debacie na temat AI, wskazując na jej nie tylko pozytywne znaczenie, ale również liczne zagrożenia i wyzwania. Zagadnienie sztucznej inteligencji jest widoczne w nauczaniu papieża Franciszka i jego następcy Leona XIV¹. Te dwa pontyfikaty przypadają na okres bardzo szybkiego rozwoju AI nie tylko w zakresie możliwości technologicznych, ale także powszechnej dostępności do różnego rodzaju bezpłatnych chatbotów. Zaangażowanie Kościoła na rzecz sztucznej inteligencji odzwierciedlają także dokumenty Stolicy Apostolskiej, które koncentrują

¹ Zdaniem portalu Religion News należy spodziewać się, że obecny papież „wzorem swojego imiennika Leona XIII, który w 1891 r., w odpowiedzi na rewolucję przemysłową napisał encyklikę *Rerum novarum*, ogłosi encyklikę poświęconą AI i niebezpieczeństwom związanym z nowoczesnymi technologiami,” „Jakie są priorytety nowego prezesa Papieskiej Akademii Życia?,” Katolicka Agencja Informacyjna, opublikowano 13.06.2025, <https://www.ekai.pl/jakie-sa-priorytety-nowego-prezesa-papieskiej-akademii-zycia/>.

się na etycznych, społecznych i religijnych aspektach nowej technologii. Najobszerniejszym i najbardziej aktualnym jest nota *Antiqua et Nova* opublikowana 28 stycznia 2025 r.²

Sztuczna inteligencja z jej zdolnością do analizy dużych zbiorów danych i interakcji z użytkownikami, może stać się pomocnym narzędziem dla nauczycieli religii. W miarę jak technologia zyskuje na znaczeniu, pojawiają się istotne pytania dotyczące roli nauczyciela religii oraz tego, jak AI może wpłynąć na myślenie dzieci i młodzieży o Bogu oraz sposób przekazywania im wartości religijnych. Przeprowadzona przez nas kwerenda wykazała duże zainteresowanie badaczy zagadnieniem sztucznej inteligencji w edukacji, brakuje jednak publikacji naukowych na temat AI w nauczaniu religii. Pragnąc wypełnić tę lukę, problematykę naszego artykułu koncentrujemy na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób sztuczna inteligencja może być wykorzystana na szkolnych lekcjach religii oraz jakie zmiany w podejściu do edukacji religijnej można przewidzieć w miarę rosnącego wykorzystania AI, biorąc pod uwagę nauczanie Kościoła katolickiego.

Przygotowując artykuł, posłużono się metodą analizy dokumentów Kościoła katolickiego na temat sztucznej inteligencji oraz syntezą w celu przedstawienia rekomendacji dla nauczycieli religii. Opracowanie jest ujęciem syntetycznym, artykuł składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej krótko scharakteryzowane zostanie stanowisko Kościoła na temat AI, ze szczególnym uwzględnieniem jego implikacji dla sektora edukacyjnego. Następnie wskazane zostaną możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji jako narzędzia w pracy nauczyciela religii. W części trzeciej opisane zostaną wyzwania i zagrożenia, które wynikają z zastosowania AI w edukacji religijnej oraz potrzeba promowania wśród uczniów etycznego i odpowiedzialnego z niej korzystania. Naszym celem jest nie tylko przedstawienie technologii AI jako innowacyjnego narzędzia, ale także wykaza-

² Zob. Dykasteria Doktryny Wiary, Dykasteria do Spraw Kultury i Edukacji, „*Antiqua et Nova*. Nota na temat relacji pomiędzy sztuczną inteligencją a inteligencją ludzką, Watykan 14.01.2025,” [Note on the Relationship Between Artificial Intelligence and Human Intelligence], The Holy See, opublikowano 28.01.2025, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_dcf_doc_20250128_antiqua-et-nova_en.html; tekst polski: https://www.ekai.pl/wp-content/uploads/2025/04/PL_Nota-Antiqua-et-nova.pdf. Dalej stosujemy skrót: Nota.

nie jak sztuczna inteligencja może współistnieć z nauczaniem religijnym, z uwzględnieniem fundamentalnych wartości katolickich. Całość wieńczy krótkie zakończenie i bibliografia.

1. STANOWISKO KOŚCIOŁA NA TEMAT SZTUCZNEJ INTELIGENCJI

Nauczania Kościoła katolickiego na temat sztucznej inteligencji w obliczu dynamicznego jej rozwoju stają się coraz bardziej aktualne i ważne. Opiera się ono przede wszystkim na poszanowaniu godności człowieka oraz zasadach etyki, które są fundamentalne dla katolickiej nauki społecznej. Kościół zauważa, że sztuczna inteligencja będąc narzędziem w rękach człowieka ma potencjał zarówno do wspierania wartościowego rozwoju społeczeństwa, jak i do stawiania moralnych wyzwań. Im potężniejsze staje się narzędzie jakim jest AI, tym większa staje się odpowiedzialność związana z jego wykorzystaniem. Dlatego nie można uciec od dyskursu nad zagadnieniami etycznymi, w przeciwnym razie technologia może obrócić się przeciw człowiekowi.

Pierwszym papieżem, który poprzez konkretne inicjatywy zajął się problematyką sztucznej inteligencji, był papież Franciszek. W 2016 r. rozszerzył zakres funkcjonowania Papieskiej Akademii Życia, która ma odtąd nie tylko prowadzić badania nad ochroną ludzkiego życia i godności człowieka, ale także zajmować się kwestiami rozwoju technologii i jej wpływu na ludzi. Akademia zorganizowała w lutym 2020 r. kongres *Na rzecz sztucznej inteligencji zorientowanej na człowieka*, który zakończył się podpisaniem *Rzymskiego wezwania do etyki sztucznej inteligencji (Rome Call for AI Ethics)*. Dokument, wypracowany pod kierunkiem abp. Vincenzo Paglii przez różne środowiska, instytucje i firmy IT ma promować wspólną odpowiedzialność za autentyczny rozwój człowieka w kontekście szybkiego rozwoju technologicznego oraz wspierać „humanizm ery cyfrowej”³. Jako pierwsi 28 lutego 2020 r. *Rzymskie wezwanie* podpisali: Papieska Akademia Życia, Microsoft, IBM, Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) oraz włoskie Ministerstwo Innowacji.

³ Por. Maciej Szepietowski, „Kościół a sztuczna inteligencja,” *Civitas Christiana* 94, no. 3 (2023): 10.

W działaniach na rzecz etycznego rozwoju sztucznej inteligencji Stolica Apostolska koncentruje się na współpracy międzyreligijnej i interdyscyplinarnej, dlatego jako kolejni, apel podpisali przywódcy religijni reprezentujący różne wyznania świata wschodniego (takie jak buddyzm, hinduizm, zoroastrianizm, bahaizm i wielu innych), w towarzystwie przywódców religii abrahamowych (chrześcijan, żydów, muzułmanów)⁴. Kilka miesięcy później do *Rzymskiego wezwania* dołączyli anglikanie⁵.

Dokument *Rzymskie wezwanie* ma na celu wspieranie etycznego podejścia do sztucznej inteligencji oraz promowanie poczucia odpowiedzialności wśród jej twórców i użytkowników. Będzie to możliwe, gdy w rozwoju AI zostanie uwzględnionych sześciu zasad:

1. Przejrzystość – systemy sztucznej inteligencji muszą być zrozumiałe dla wszystkich.
2. Włączenie – systemy te nie mogą nikogo dyskryminować, ponieważ każdy człowiek ma taką samą godność.
3. Odpowiedzialność – zawsze musi być ktoś, kto bierze odpowiedzialność za to, co robi maszyna.
4. Bezstronność – systemy sztucznej inteligencji nie mogą tworzyć uprzedzeń.
5. Niezawodność – sztuczna inteligencja musi być niezawodna.
6. Bezpieczeństwo i prywatność – systemy te muszą być bezpieczne i szanować prywatność użytkowników⁶.

Papież Franciszek wielokrotnie wypowiadał się na temat sztucznej inteligencji, podkreślając jej ambiwalentny charakter⁷. Ostrzegał przed niebezpieczeństwem „technologizacji” człowieka, zamiast humanizowania

⁴ Por. „AI Ethics for Peace – Hiroshima 10.02.2024,” RenAIssance Foundation, opublikowano 12.07.2024, <https://www.romecall.org/ai-ethics-for-peace-hiroshima-july-10th-2024/>.

⁵ Zob. „Archbishop of Canterbury endorses call for ethical development of artificial intelligence,” Archbishop of Canterbury, opublikowano 30.04.2024, <https://www.archbishopofcanterbury.org/news/archbishop-canterbury-endorses-call-ethical-development-artificial-intelligence>.

⁶ Por. Oficjalna strona „Rzymskiego wezwania,” <https://www.romecall.org/the-call/>, dostęp: 14.08.2025.

⁷ Zob. Hubert Siepert, „Nauczanie papieża Franciszka w kwestii rozwoju systemów sztucznej inteligencji. Wybrane zagadnienia,” *Ateneum Kapłańskie* 184, no. 1 (2025): 47–60.

technologii, kiedy „inteligentnym maszynom” pośpiesznie przypisuje się zdolności, które są właściwe ludziom⁸. W Orędziu na LVII Światowy Dzień Pokoju, w całości poświęconym sztucznej inteligencji, zaznaczył, że rozwój technologiczny musi odbywać się w sposób etyczny i odpowiedzialny, z poszanowaniem centralnej roli osoby ludzkiej stworzonej na obraz i podobieństwo Stwórcy, której miejsca nigdy nie może zająć żaden algorytm ani maszyna. Podkreślał, że godność każdego człowieka i braterstwo, które łączy nas jako członków jednej rodziny ludzkiej, muszą stanowić podstawę rozwoju nowych technologii i służyć jako niezaprzeczalne kryterium oceny przed ich zastosowaniem. Zdaniem Franciszka wyzwania, jakie dziś stawia AI mają charakter techniczny, antropologiczny, edukacyjny, społeczny i polityczny⁹. Rozwój technologii posiada wyraźne implikacje dla instytucji edukacyjnych i kultury. Młodzi ludzie żyją obecnie w środowiskach przenikniętych technologią, co powinno skłaniać do refleksji na temat metod nauczania i formacji. Zwrócił uwagę na konieczność rozwijania krytycznego myślenia u użytkowników AI, zwłaszcza ludzi młodych. Edukacja w zakresie korzystania z AI powinna koncentrować się na promowaniu zdolności do rozróżniania i oceny danych oraz treści generowanych przez systemy sztucznej inteligencji, aby przeciwdziałać dezinformacji i fałszywym wiadomościom (*fake newsy*). Wskazał na zadanie szkół, uniwersytetów i towarzystw naukowych, które są wezwane, aby pomagać studentom oraz profesjonalistom w zrozumieniu społecznych i etycznych aspektów rozwoju i wykorzystania technologii¹⁰.

W innym orędziu podkreślił, że sztuczna inteligencja ma potencjał do znacznego wzbogacenia komunikacji społecznej, poprawy dostępu do informacji i tworzenia nowych możliwości współpracy. Zwrócił także uwagę na niebezpieczeństwo dezinformacji i manipulacji, z którą mamy

⁸ Por. Franciszek, „Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii Życia, Watykan, 25.02.2019,” [Address of His Holiness Pope Francis to participants in the Plenary Assembly of the Pontifical Academy for Life], The Holy See, opublikowano 25.02.2019, https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/february/documents/papa-francesco_20190225_plenaria-accademia-vita.html.

⁹ Por. idem, „Orędzie na LVII Światowy Dzień Pokoju, 1.01.2024,” The Holy See, opublikowano 08.12.2023, no. 2, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/20231208-messaggio-57giornatamondiale-pace2024.html>.

¹⁰ Por. ibidem, no. 7.

do czynienia w przypadku *feko newsów i deep faków* służących do tworzenia i rozpowszechniania obrazów, „które zdają się całkowicie wiarygodne, ale są fałszywe [...], lub wiadomości audio, które wykorzystują głos osoby mówiącej rzeczy, których ta osoba nigdy nie powiedziała”¹¹.

Technologia ma być narzędziem, które wspiera i promuje godność człowieka, a nie ją ogranicza. Papież Franciszek wielokrotnie podkreślał, że AI powinna być wykorzystywana wyłącznie dla dobra całej ludzkości, a nie tylko pewnej uprzywilejowanej grupy. W przemówieniu na szczycie G7 (14.06.2024), na który został zaproszony jako pierwszy w historii papież, Franciszek apelował o pilne działania polityczne, które zapewnią, że sztuczna inteligencja będzie służyć człowiekowi. Mówiąc o generatywnej sztucznej inteligencji (*Generative Artificial Intelligence*) zauważył, że jest ona zbyt często wykorzystywana przez uczniów w sytuacji, gdy mają przygotować wypracowania. „Ci uczniowie, którzy często są znacznie lepiej przygotowani i przyzwyczajeni do korzystania ze sztucznej inteligencji niż ich profesorowie, zapominają jednak, że tak zwana generatywna sztuczna inteligencja, ściśle mówiąc, nie jest tak naprawdę *generatywna*. W rzeczywistości, przeszukuje ona *big data* w poszukiwaniu informacji i przetwarza je w żądanym od niej stylu. Nie opracowuje nowych koncepcji ani analiz. Powtarza te, które znajdzie, nadając im atrakcyjną formę. A im częściej znajduje powtarzające się pojęcie lub hipotezę, tym bardziej uważa je za uzasadnione i ważne. Jest ona zatem nie tyle *generatywna* ile *utrwalająca*, w tym sensie, że porządkuje istniejące treści, pomagając je skonsolidować, często nie sprawdzając, czy zawierają błędy lub z góry przyjęte koncepcje”¹².

Leon XIV, podobnie jak wcześniej Franciszek, na którego wielokrotnie powołuje się w swoich wypowiedziach, docenia wartość sztucznej inteligencji, ale przestrzega także przed jej zagrożeniami. W nauczaniu obu papieży zagadnienie sztucznej inteligencji ujmowane jest zawsze z perspektywy rozwoju osoby ludzkiej. Kluczowym jest zrozumienie, że AI jest nie

¹¹ Franciszek, „Orędzie na LVIII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, Watykan 24.01.2024,” The Holy See, opublikowano 24.01.2024, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/20240124-messaggio-comunicazioni-sociali.html>.

¹² Idem, „Przemówienie do uczestników szczytu G7, Borgo Egnazia 14.06.2024,” The Holy See, opublikowano 14.06.2024, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2024/june/documents/20240614-g7-intelligenza-artificiale.html>.

tylko wyjątkowym produktem ludzkiego geniuszu, ale przede wszystkim narzędziem, którego etyczność zawsze zależy od intencji i celów tych, którzy ją tworzą i jej używają¹³. Sztuczna inteligencja – zdaniem Leona XIV – zwłaszcza generatywna, otwiera nowe horyzonty, ale jednocześnie rodzi niepokojące pytania dotyczące jej wpływu na otwartość ludzi na prawdę i piękno, a także na zdolność do pojmowania oraz przetwarzania rzeczywistości. Uznanie i poszanowanie tego, co jest unikalnie charakterystyczne dla osoby ludzkiej, jest niezbędne w dyskusji nad odpowiednimi ramami etycznymi dla zarządzania AI. Wspomniał także o dzieciach i młodzieży oraz o możliwych konsekwencjach wykorzystania AI dla ich rozwoju intelektualnego i neurologicznego. „Żadne pokolenie nie miało tak szybkiego dostępu do ilości informacji, jaką obecnie oferuje sztuczna inteligencja. Z drugiej strony, dostępu do danych – jakkolwiek rozległego – nie należy mylić z inteligencją, która z konieczności wiąże się z otwartością człowieka na ostateczne pytania życiowe i ukierunkowanie na Prawdę i Dobro (*Antiqua et Nova*, no. 29). Ostatecznie autentyczna mądrość ma więcej wspólnego z rozpoznawaniem prawdziwego sensu życia niż z dostępnością danych”¹⁴.

Najobszerniejszą, liczącą prawie 50 stron, wypowiedzią Kościoła katolickiego na temat AI jest nota *Antiqua et Nova*. Opracowana wspólnie przez Dykasterię Nauki Wiary oraz Dykasterię Kultury i Edukacji opisuje katolickie spojrzenia na relacje między sztuczną inteligencją a inteligencją ludzką. Dokument rozpoczyna się od przedstawienia na podstawie ogólnych ram refleksji opartej na tradycji filozoficznej i teologicznej Kościoła, chrześcijańskiej koncepcji inteligencji ludzkiej. Następnie proponuje „pewne wytyczne, mające na celu zapewnienie, że rozwój i zastosowanie sztucznej inteligencji będą respektować godność człowieka oraz wspierać integralny rozwój osoby i społeczeństwa”¹⁵. Wśród problemów szczegółowych, omawianych w piątej części noty sporo miejsca poświęcono zagad-

¹³ Por. Leon XIV, „Orędzie do uczestników II Rzymskiej Konferencji na temat sztucznej inteligencji, etyki i ładu korporacyjnego, Rzym 19-20.06.2025,” [Message of Pope Leo XIV to participants in the Second Annual Conference on Artificial Intelligence, Ethics and Corporate Governance], The Holy See, opublikowano 17.06.2025, <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/en/messages/pont-messages/2025/documents/20250617-mes-saggio-ia.html>.

¹⁴ Ibidem, tłum. własne.

¹⁵ Nota, no. 6.

nieniu sztucznej inteligencji, która może wzbogacić proces edukacji pod warunkiem, że będzie używana z rozwagą, w pełni respektując godność człowieka i prowadzić do integralnej formacji uczniów. Autorzy dokumentu formułują kilka wskazówek dla edukacji:

1. Kształcenie integralne. Edukacja powinna łączyć umysł, serce i ręce, a nie sprowadzać się wyłącznie do „wypełniania głowy ideami”. W przeciwnym razie „kształcimy automaty, ludzi o przerosniętych głowach, a nie osoby”¹⁶.
2. Zachowanie relacji nauczyciel–uczeń. Sztuczna inteligencja ma być narzędziem pomocniczym, a nie zastępować dialog i fizyczną obecność nauczyciela, która „tworzy dynamikę relacyjną, której AI nie jest w stanie odtworzyć – dynamikę, która pogłębia zaangażowanie i wspiera wszechstronny rozwój ucznia”¹⁷.
3. Rozwój krytycznego myślenia. Uczniowie muszą uczyć się rozpoznawania i oceniania informacji, które pochodzą od sztucznej inteligencji, a także rozwijać zdolność do ich weryfikowania i etycznej oceny. Autorzy noty podkreślają, że „Zamiast trenować młodych ludzi jedynie w gromadzeniu informacji i szybkim udzielaniu odpowiedzi, edukacja powinna *krzewić odpowiedzialną wolność, która w punktach kluczowych potrafi podejmować decyzje rozsądne i inteligentne*”¹⁸. Programy nauczania powinny uwzględniać aspekty społeczne i etyczne rozwoju nowych technologii, a tym samym przygotowywać uczniów do świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa w cyfrowym społeczeństwie.
4. Rola katolickich uczelni. Uczelnie te powinny stać się „wielkimi laboratoriami nadziei” prowadząc interdyscyplinarne badania nad AI, które łączą wiarę i rozum oraz służą dobru wspólnemu¹⁹.
5. Transparentność i odpowiedzialność. Wykorzystanie sztucznej inteligencji w procesie nauczania, zarówno w sferze edukacyjnej

¹⁶ Ibidem, no.78.

¹⁷ Ibidem, no. 79.

¹⁸ Ibidem, no. 82.

¹⁹ Por. ibidem, no 83.

i badawczej, musi być jawne i oznaczone, aby nie wprowadzało w błąd co do autorstwa treści²⁰.

Stanowisko Kościoła katolickiego na temat sztucznej inteligencji można podsumować jako otwarte i roztropne. Kościół zachęca do przyjmowania korzyści płynących z AI, ale jednocześnie wzywa do unikania ryzyka, jakie ze sobą niesie. Ostrzega przed „paradygmatem technokratycznym” – przekonaniem, że wszystkie problemy można rozwiązać za pomocą technologii, często kosztem godności ludzkiej i braterstwa²¹. Z nadzieją patrzy na możliwości, jakie sztuczna inteligencja oferuje w medycynie, edukacji, pomocy ubogim. Stanowczo wzywa do globalnej dyskusji etycznej, tworzenia odpowiednich regulacji, aby technologia AI zawsze promowała godność osoby ludzkiej i służyła wspólnemu dobru. W edukacji sztuczna inteligencja powinna wspierać, a nie zastępować, ludzką interakcję i być podporządkowana nadrzędnemu celowi, jakim jest integralny rozwój każdej osoby ludzkiej, stworzonej na obraz i podobieństwo Boże. Wskazane przez magisterium Kościoła katolickiego fundamentalne zasady dotyczące sztucznej inteligencji są punktem wyjścia do naszej dalszej refleksji na temat użycia AI w edukacji religijnej, w tym kwestii autonomii, kreatywności, relacji uczeń – nauczyciel oraz roli technologii w kształtowaniu integralnego rozwoju młodego człowieka.

2. SZTUCZNA INTELIGENCJA JAKO NARZĘDZIE W EDUKACJI RELIGIJNEJ

Sztuczna inteligencja jest obecnie jednym z „najważniejszych trendów kształtujących współczesną rzeczywistość, a edukacja jest jednym z obszarów, w których zaczyna ona odgrywać kluczową rolę”²². AI jest obecna, w różnym stopniu, na szkolnych lekcjach religii. Współczesna edukacja religijna prowadzona w Polsce od 1990 r. w ramach publicznego systemu

²⁰ Por. ibidem, no 84.

²¹ Por. ibidem, no 54.

²² Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, „Wykorzystanie sztucznej inteligencji w edukacji,” *Rynek pracy, edukacja, kompetencje*, wydanie specjalne, Październik 2023: 3, <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Wykorzystanie-sztucznej-inteligencji-w-edukacji.pdf#page3>.

oświaty, wymaga wykorzystania metod i narzędzi, które odpowiadają realiom życia uczniów i postępowi technologicznemu. Już w 1979 r. Jan Paweł II podkreślał, że „Katecheza potrzebuje stałej odnowy przez pogłębienie samego jej pojęcia i jej podstaw pedagogicznych, przez poszukiwanie stosownego dla niej języka, przez wykorzystanie nowych środków do skutecznego przekazu własnego orędzia”²³.

Sztuczna inteligencja daje szerokie możliwości wykorzystania jej potencjału w edukacji. Dzięki AI można ułatwić, usprawnić oraz uczynić efektywniejszym proces nauczania na wszystkich poziomach, zarówno w odniesieniu do ucznia, jak i nauczyciela. W raporcie *Wykorzystanie sztucznej inteligencji w edukacji* wskazano na trzy kategorie zastosowania AI w edukacji:

1. Sztuczna inteligencja może wspomagać proces uczenia się:
 - a) AI jako pomocnik nauczyciela w sytuacji, kiedy sztuczna inteligencja może pełnić funkcję korepetytora, ale nie jest w stanie wspierać uczniów w ich kreatywności.
 - b) AI w zastępstwie nauczyciela, kiedy asystenci głosowi np. Aleksa (Amazon), Siri (Apple), Cortana (Microsoft)²⁴ są w stanie bez angażowania nauczyciela umożliwić uczniom rozmowę na temat przerobionego materiału.
 - c) AI jako przestrzeń zapewniająca bezpieczeństwo emocjonalne w procesie ponoszenia porażek edukacyjnych, kiedy uczeń w obawie przed ośmieszeniem publicznym, trenuje umiejętności w odosobnieniu do momentu osiągnięcia oczekiwanego efektu.
 - d) Personalizacja procesu nauczania polegająca na zastosowaniu AI do indywidualnych potrzeb ucznia. Sztuczna inteligencja pozwala nie tylko na rozwijanie ponadprzeciętnych zdolności uczniów, ale także może zwiększyć intensywność zadań w obszarach, które uzna za wymagające doskonalenia.
 - e) Skuteczna informacja zwrotna. AI może udzielić informacji zwrotnej uczniowi na temat jego postępów w nauce, deficytów wiedzy i umiejętności. Problem pozostaje jednak uczciwość in-

²³ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach Catechesi tradendae* (Watykan: Libreria Editrice Vaticana, 1979), no. 17.

²⁴ Nie pracują jeszcze w języku polskim.

formacji zwrotnej, ponieważ algorytm AI można zaprogramować, aby oceniał tendencyjnie i dyskryminująco.

2. Sztuczna inteligencja jako wsparcie nauczyciela w procesach administracyjnych:
 - a) Ocenianie uczniów. Sztuczna inteligencja może analizować efekty pracy uczniów (np. na podstawie testów) i sugerować nauczycielowi ocenę, co do której on podejmuje ostateczną decyzję. Należy spodziewać się rozwoju systemów AI do analizy jakościowej prac uczniów, co powinno zwiększyć efektywność nauczania, dzięki odciążeniu nauczycieli od zadań administracyjnych.
 - b) Sprawdzanie obecności i aktywności uczniów. To jedno z najprostszych zadań, jakie może wykonać nieskomplikowane oprogramowanie.
 - c) Sztuczna inteligencja może metodycznie wspierać nauczycieli np. kiedy w odpowiedzi ucznia wykryje wiele błędów, może zaproponować propozycję usprawnień. W przyszłości funkcje pełnione obecnie przez doradców metodycznych mogą być zastąpione przez AI.
 - d) AI może wyręczyć nauczycieli w realizacji niektórych zadań związanych z obowiązkiem współpracy z rodzicami.
3. Sztuczna inteligencja w obszarze zarządzania oświatą może pomóc w takich zadaniach, jak: ocena nauczycieli, analiza dużych zbiorów danych o systemie edukacji oraz na poziomie samorządów i regionów²⁵.

Problematyką wykorzystania sztucznej inteligencji w edukacji coraz częściej interesują się nauczyciele. Bezpośredniej przyczyny tego zainteresowania należy doszukiwać się w uruchomieniu w 2022 r. dwóch bezpłatnych (w wersjach podstawowych) i łatwych w obsłudze zaawansowanych modeli językowych AI: ChatGPT (od Open AI) i Bing (od Microsoft)²⁶. Z narzędzi tych korzystają również nauczyciele religii. Chatboot może wspierać

²⁵ Por. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, „Wykorzystanie sztucznej inteligencji,” 6–9.

²⁶ Por. ibidem, 10.

proces nauczania i uczenia się²⁷, na lekcjach religii pełnić funkcję swego rodzaju *catechetical aid*, instrumentu wspomagającego przekaz treści wiary, pod warunkiem, że jego zastosowanie jest zgodne z nauczaniem Kościoła katolickiego. Należy jednak pamiętać, że generuje odpowiedzi, ale nie zapewnia przejrzystości co do tego, skąd pochodzi ta generacja. Kluczowe jest podejście etyczne do nowej technologii, aby AI wspierała nauczanie i rozwój duchowy uczniów, a nie go zastępowała. Należy wskazać na wyzwania i niebezpieczeństwa, jakie ze sobą niesie, m.in:

1. Możliwość wykorzystywana na lekcjach religii pomocy dydaktycznych (podręczniki, pojedyncze teksty), które wygenerowane przez zaawansowane modele językowe AI tylko pozornie są zgodne z magisterium Kościoła katolickiego. Należy pamiętać, że „Katecheza jest między innymi pośrednictwem w wypowiedziach Magisterium”²⁸, któremu musi być zawsze wierna.
2. Możliwość wykorzystywana na lekcjach religii różnego rodzaju filmów, obrazów i grafik, które wygenerowane przez AI i uznane przez nauczycieli za nowoczesne będą stanowić swego rodzaju synkretyzm albo wypaczenie tego, co zostało objawione, np. wizerunek Jezusa jako współczesnego mężczyzny ubranego w dżinsowe spodnie.
3. Zagrożenie „idolatrią technologiczną”. A. Ramelow zauważa, że technologia może stać się obecnie nowym „bożkiem” dominującym w życiu człowieka, odwracając jego uwagę od Boga jako źródła sensu i miłości²⁹.
4. Uznania przez uczniów chatbotów jako autorytatywnego „teologa” w sprawach religijnych.
5. Korzystania z fragmentów biblijnych nieznanego pochodzenia (brak imprimatur) wygenerowanych przez AI.
6. Braku ochrony prywatności uczniów i nauczycieli.

²⁷ Zob. Michał Machura, „Chat GPT w szkole. Szanse i zagrożenia,” Ministerstwo Cyfryzacji. Portal Sztucznej Inteligencji, opublikowano 31.07.2023, <https://www.gov.pl/web/ai/chat-gpt-w-szkole-szanse-i-zagrozenia>.

²⁸ Papieska Rada do Spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji* (Watykan 2020, wyd. polskie Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2020), no. 94.

²⁹ Zob. Anselm Ramelow, „Technology and Our Relationship with Gold,” *Nova et Vetera* 22, no. 1 (2024): 159-186.

Spośród obecnie dostępnych narzędzi AI za najbardziej przydane do nauczania religii należy uznać Magisterium AI, które jest wiodącą na świecie katolicką sztuczną inteligencją. W wersji podstawowej³⁰ jest bezpłatne, dostępne w języku polskim, bardzo łatwe w użyciu, oferujące natychmiast „godne zaufania odpowiedzi zakorzenione w tradycji katolickiej,” zarówno dla ludzi wierzących, jak i poszukujących. Ma być – zdaniem jego twórców – „towarzyszem w odkrywaniu wiary z jasnością i głębią”³¹. Należy wskazać na istotną różnicę między popularnymi wśród nauczycieli religii narzędziami sztucznej inteligencji³² a Magisterium AI. „W przeciwieństwie do ogólnej sztucznej inteligencji, Magisterium AI zostało zbudowane od podstaw z ogromną biblioteką ponad 25 000 tekstów katolickich. Nasza technologia zapewnia, że odpowiedzi są zgodne z nauczaniem Kościoła, dostarczając niezrównanej dokładności”³³.

Rozwój sztucznej inteligencji stanowi obecnie jeden z najważniejszych czynników przemian we współczesnym świecie. Jako „narzędzie” techniczne, AI posiada ogromny potencjał zarówno do dobroczynnych działań, jak i do zagrożeń moralnych. Kościół katolicki podkreśla, że technologia nie jest neutralna, lecz niesie ze sobą wartość etyczną zależną od intencji i sposobu jej użycia³⁴. Dlatego szkolne lekcje religii, będące miejscem formacji sumienia i kształtowania postawy wobec dobra wspólnego, jest naturalnym środowiskiem wprowadzania uczniów w tematykę odpowiedzialnego korzystania z AI, w zgodzie z magisterium Kościoła katolickiego.

³⁰ Wersja podstawowa umożliwia dostęp do 60 standardowych zapytań oraz 5 zapytań w trybie rozumowania tygodniowo. Można z niej korzystać bez zakładania konta, co wiąże się z dostępem do 10 monetów tygodniowo. Wersja Pro kosztuje 8,99 dolarów miesięcznie lub 79 dolarów rocznie.

³¹ Por. Magisterium AI, dostęp: 30.08.2025, <https://www.magisterium.com/pl/overview>.

³² Wyniki ankiety przeprowadzonej w czerwcu 2025 r. wśród nauczycieli religii pracujących na terenie archidiecezji warmińskiej, wskazują, że wśród 84 respondentów (co stanowi 17,57% wszystkich katechetów), największą popularnością cieszą: ChatGPT (81%), Canva (78,6%), Copilot (19%), Claude (7,1). Nieliczni wykorzystują Dall-E (4,8%), Perplexity (2,4%), Elicit lub ResearchRabbit (2,4%), Genially (2,4%).

³³ Magisterium AI.

³⁴ Por. Franciszek, „Przemówienie do uczestników szczytu G7”.

3. FORMACJA KATECHIZOWANYCH W ZAKRESIE KORZYSTANIA Z AI

Użytkownicy w każdym wieku, zwłaszcza ludzie młodzi, muszą rozwijać w sobie wyważone i roztropne podejście do korzystania z danych i treści gromadzonych w Internecie oraz dostarczanych przez systemy sztucznej inteligencji. Chatbooty są dostępne w bardzo łatwy sposób, w wersji podstawowej bezpłatnie, stąd ich popularność także wśród uczniów³⁵. Nowe technologie związane z AI powinny być nie tylko elementem nauczania informatyki, ale również włączone w nowy obszar zagadnień w programie nauczania religii. Możliwości omawiania z uczniami etycznych wyzwań związanych ze sztuczną inteligencją dają takie zagadnienia jak:

1. Stworzenie człowieka: W jaki sposób AI może być zrozumiana w ramach Bożego planu? Jaka jest różnica między sztuczną a ludzką inteligencją? Jak w etyczny sposób ludzie powinni korzystać ze zdolności i kreatywności, którą otrzymali od Stwórcy? Źródłem do podjęcia tych zagadnień może być nauczanie Kościoła zawarte w nocy *Antiqua et Nova* (nr 1–3, 7–12, 26–35), która podkreśla, że „AI nie powinna być postrzegana jako sztuczna forma inteligencji, lecz jako jeden z jej produktów”³⁶.
2. Ósme przykazanie Boże: Czym jest w XXI w. odpowiedzialność za słowo? Jak rozpoznać *deepfake* i *fake newsy*? Jak krytycznie oceniać i przyjmować medialne informacje i weryfikować ich źródła? Czym jest dezinformacja? Źródłem do podjęcia takiej tematyki może być nota *Antiqua et Nova* (nr 85–89), która wskazuje m.in. na niebezpieczeństwo generowania przez AI zmanipulowanych treści i fałszywych informacji, „które – ze względu na ich formę trudną do odróżnienia od rzeczywistych danych – mogą łatwo wprowadzać w błąd”³⁷.

³⁵ Trwają prace nad stworzeniem specjalnej wersji Chatboota AI dla dzieci o nazwie Baby Grok, która ma oferować treści dostosowane do najmłodszych użytkowników i posiadać zaawansowane mechanizmy bezpieczeństwa.

³⁶ Nota, no. 35.

³⁷ Ibidem, no. 86.

3. Pismo Święte i Magisterium Kościoła: zagadnienie autorytetu i interpretacji tekstów religijnych w kontekście AI. Uczniowie powinni zrozumieć, że wszelkie odpowiedzi generowane przez sztuczną inteligencję muszą być zawsze weryfikowane pod kątem zgodności z *Katechizmem Kościoła Katolickiego* oraz aktualnym nauczaniem Kościoła.

Nauczyciele religii mogą wykorzystać na swoich lekcjach, opracowany na podstawie *Antiqua et Nova* swego rodzaju dekalog, opisujący 10 zasad korzystania z AI:

1. Zachowaj godność osoby ludzkiej.
2. Bądź świadomy ryzyka dezinformacji.
3. Korzystaj z AI jako narzędzia służby.
4. Broń swej prywatności i wolności.
5. Nie zastępuj duchowości technologią.
6. Wspieraj edukację etyczną wokół AI.
7. Stój po stronie ubogich i wykluczonych.
8. Nie rezygnuj z własnego myślenia.
9. Nie wspieraj nieetycznych zastosowań AI.
10. Wspieraj kulturę łączności między technologią a wiarą³⁸.

W pracy z młodzieżą nauczyciele religii mogą za pomocą ankiet diagnozować poziom ich wiedzy na temat AI, aby następnie wykorzystując prezentacje multimedialne i materiały z informatyki przypomnieć podstawowe pojęcia związane z AI, a następnie podjąć refleksję teologiczną połączoną z analizą dokumentów Kościoła katolickiego na temat sztucznej inteligencji. Mogą także zaproponować rozwiązania praktyczne połączone z warsztatami i konsultacjami z ekspertami IT, które mogą odbyć się np. online. Muszą jednak pamiętać, aby nie skupiać się wyłącznie na rozwiązaniach technologicznych, ale głównie etycznych.

Obecnie nie ma w Polsce gotowych, zatwierdzonych przez Kościół katolicki materiałów katechetycznych, które podejmowałby powyższe zagadnienia, wyjaśniając w przystępny sposób podstawy AI, co należy uznać

³⁸ Damian Kwiatkowski, „Dawne i nowe – korzystanie z wytworów cywilizacji,” *Domowy Kościół. List do wspólnot rodzinnych*, Czerwiec-sierpień 2025 (179): 41-42, https://www.oaza.pl/wp-content/uploads/List_DK-179__39-42_.pdf.

za niezbędne przy wprowadzaniu tej tematyki na lekcje religii do starszych klas szkoły podstawowej oraz szkół średnich.

Formacja uczniów w zakresie korzystania ze sztucznej inteligencji, na szkolnych lekcjach religii jest nie tylko właściwa, ale i niezbędna w świetle nauczania Kościoła katolickiego, a zwłaszcza ostatniego dokumentu *Antiqua et Nova*. Technologie, w tym AI, są darowaną przez Boga zdolnością człowieka do kreatywnego tworzenia, wymagają jednak rozważnego korzystania i szacunku dla godności ludzkiej. Szkolne lekcje religii mogą stać się miejscem kształtowania świadomych, odpowiedzialnych, chrześcijańskich twórców i użytkowników cyfrowego świata.

ZAKOŃCZENIE

Wykorzystanie sztucznej inteligencji na lekcjach religii to nowe zagadnienie, które może przyczynić się do wzbogacenia metodyki nauczania i dostosowania jej do potrzeb współczesnych uczniów. Może przynieść korzyści, podobnie jak na innych przedmiotach szkolnych, między innymi: personalizację nauczania, odciążyć nauczycieli przez obniżenie czasochłonności zadań administracyjnych, rozbudzić ciekawość i kreatywność uczniów, stanowić wsparcie dla osób z niepełnosprawnością oraz przygotować uczniów do nowego rynku pracy, którego integralną częścią staje się AI³⁹.

Sztuczna inteligencja wpływa na ewolucję edukacji i nowe metody nauczania. Jednak bez właściwego przygotowania jej użytkowników, zarówno uczniów jak i nauczycieli, może rodzić wiele zagrożeń i prowadzić do dehumanizacji procesu edukacyjnego. Katecheci i katechizowani powinni być przygotowani do selektywnego, aktywnego i kreatywnego wykorzystania możliwości, jakie daje AI. Powinni także zachować równowagę między wykorzystaniem technologii a zachowaniem autentycznej i głębokiej wiary. Generatywna sztuczna inteligencja może być cennym narzędziem do głębszego zrozumienia rzeczywistości, o ile będzie mądrze wykorzystana w autentycznej relacji uczeń – nauczyciel. Materiały, które dostarcza

³⁹ Por. Adam Stecyk, „Sztuczna inteligencja w edukacji – szansa i wyzwania,” Uniwersytet Szczeciński, dostęp: 25.08.2025, <https://ai.usz.edu.pl/2025/05/06/sztuczna-inteligencja-w-edukacji-szansa-i-wyzwanie/>.

generatywna sztuczna inteligencja, wymagają kontroli ze strony nauczycieli religii, którzy powinni zweryfikować ich poprawność i wiarygodność.

AI jest wielkim wyzwaniem dla edukacji religijnej, dlatego wymaga zaangażowania się wszystkich jej interesariuszy. Potrzebna jest w środowisku katechetów i katechetyków dyskusja na temat najlepszych praktyk i sposobów integracji sztucznej inteligencji w edukacji religijnej, aby nie tylko pełniej wykorzystać jej potencjał, ale sprostać wyzwaniom i niebezpieczeństwom, jakie ze sobą niesie. Pilnym i koniecznym zadaniem jest także wypracowanie, a następnie zatwierdzenie przez Konferencję Episkopatu Polski, warunków dopuszczania stosowania AI na lekcjach religii, określających etyczne i praktyczne zasady, które należy stosować przy użyciu AI w działalności katechetycznej. Tylko wówczas stosowanie sztucznej inteligencji na szkolnych lekcjach religii może być uzasadnione teologicznie i pedagogicznie.

BIBLIOGRAFIA

- Archbishop of Canterbury. „Archbishop of Canterbury endorses call for ethical development of artificial intelligence.” Opublikowano 30.04.2024. <https://www.archbishopofcanterbury.org/news/archbishop-canterbury-endorses-call-ethical-development-artificial-intelligence>.
- Dykasteria Doktryny Wiary, Dykasteria do Spraw Kultury i Edukacji. „Antiqua et Nova. Nota na temat relacji pomiędzy sztuczną inteligencją a inteligencją ludzką, Watykan 14.01.2025.” [Note on the Relationship Between Artificial Intelligence and Human Intelligence]. The Holy See. Opublikowano 28.01.2025. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_ddd_doc_20250128_antiqua-et-nova_en.html. Tekst polski: https://www.ekai.pl/wp-content/uploads/2025/04/PL_Nota-Antiqua-et-nova.pdf.
- Franciszek. „Orędzie na LVII Światowy Dzień Pokoju, 1.01.2024.” The Holy See. Opublikowano 08.12.2023. <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/20231208-messaggio-57giornatamondiale-pace2024.html>.
- Franciszek. „Orędzie na LVIII Światowy, Dzień Środków Społecznego Przekazu, Watykan 24.01.2024.” The Holy See. Opublikowano 24.01.2024. <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/20240124-messaggio-comunicazioni-sociali.html>.
- Franciszek. „Przemówienie do uczestników szczytu G7, Borgo Egnazia 14.06.2024.” The Holy See. Opublikowano 14.06.2024. <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2024/june/documents/20240614-g7-intelligenza-artificiale.html>.

- Franciszek. „Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii Życia, Watykan, 25.02.2019.” [Address of His Holiness Pope Francis to participants in the Plenary Assembly of the Pontifical Academy for Life]. The Holy See. Opublikowano 25.02.2019. https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/february/documents/papa-francesco_20190225_plenaria-accademia-vita.html.
- Jan Paweł II. *Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach Catechesi tradendae*. Watykan: Libreria Editrice Vaticana, 1979.
- Katolicka Agencja Informacyjna. „Jakie są priorytety nowego prezesa Papieskiej Akademii Życia?” Opublikowano 13.06.2025. <https://www.ekai.pl/jakie-sa-priorytety-nowego-prezesa-papieskiej-akademii-zycia/>.
- Kwiatkowski, Damian. „Dawne i nowe – korzystanie z wytworów cywilizacji.” *Domowy Kościół. List do wspólnot rodzinnych*, Czerwiec–sierpień 2025 (179): 39–42, https://www.oaza.pl/wp-content/uploads/List_DK-179_39-42_.pdf.
- Leon XIV. „Orędzie do uczestników II Rzymskiej Konferencji na temat sztucznej inteligencji, etyki i ładu korporacyjnego, Rzym 19–20.06.2025.” [Message of Pope Leo XIV to participants in the Second Annual Conference on Artificial Intelligence, Ethics and Corporate Governance]. The Holy See. Opublikowano 17.06.2025. <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/en/messages/pont-messages/2025/documents/20250617-messaggio-ia.html>.
- Machura, Michał. „Chat GPT w szkole. Szanse i zagrożenia.” Ministerstwo Cyfryzacji. Portal Sztucznej Inteligencji. Opublikowano 31.07.2023. <https://www.gov.pl/web/ai/chat-gpt-w-szkole-szanse-i-zagrozenia>.
- Magisterium AI. Dostęp 30.08.2025. <https://www.magisterium.com/pl/overview>.
- Papieska Rada do Spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji. *Dyrektorium o katechizacji*, Watykan 2020, wyd. polskie Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2020.
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. „Wykorzystanie sztucznej inteligencji w edukacji.” *Rynek pracy, edukacja, kompetencje*, dodatek specjalny, październik 2023. <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Wykorzystanie-sztucznej-inteligencji-w-edukacji.pdf#page3>.
- Ramelow, Anselm. „Technology and Our Relationship with Gold.” *Nova et Vetera* 22 (2024) 1: 159–186.
- RenAIssance Foundation. „AI Ethics for Peace – Hiroshima 10.07.2024.” Opublikowano 12.07.2024. <https://www.romecall.org/ai-ethics-for-peace-hiroshima-july-10th-2024/>.
- RenAIssance Foundation. „Rzymskie wezwanie.” [The Call]. Dostęp 14.08.2025. <https://www.romecall.org/the-call/>.
- Siepert, Hubert. „Nauczanie papieża Franciszka w kwestii rozwoju systemów sztucznej inteligencji. Wybrane zagadnienia.” *Ateneum Kapłańskie* 184 (2025) 1: 47–60.
- Stecyk, Adam. „Sztuczna inteligencja w edukacji – szansa i wyzwania.” Uniwersytet Szczeciński. Dostęp: 25.08.2025. <https://ai.usz.edu.pl/2025/05/06/sztuczna-inteligencja-w-edukacji-szanse-i-wyzwanie/>.
- Szepietowski, Maciej. „Kościół a sztuczna inteligencja.” *Civitas Christiana* 94 (2023) 3: 9–11.